

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง“การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์และคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มดังกล่าว ศึกษาภายใต้กรอบคุณภาพชีวิตที่แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ สุขภาพทางกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ สุขภาพร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจ ในระดับมหภาค ได้แก่ การศึกษา สังคมและสภาพแวดล้อม การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต และกฎหมายแรงงาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษากับประชากร 1) ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง จำนวน 24 คน 2) ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง จำนวน 5 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง จำนวน 19 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และเทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

คุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสบการณ์และคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวม พบประเด็นดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวน 12 คนเท่ากัน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.50 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุสูงสุด คือ 66 ปี และผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 18 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 37.50 ผู้ที่จบการศึกษาระดับชั้นสูงสุดคือ มัธยมศึกษาปีที่ 6 และต่ำสุดคือไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่มีรายได้ 200-230 บาทต่อวัน ร้อยละ 41.66 ค่าแรงที่ได้รับของประชากรแฝงนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ที่มีรายได้สูงสุดคือ 350 บาทต่อวัน และมีรายได้ต่ำสุดคือ 160 บาทต่อวันซึ่งอัตราที่ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร ในขณะนั้น พ.ศ. 2552 คือ 203 บาทต่อวัน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี ประสบการณ์ในการทำงานก่อสร้างสูงสุดคือ 50 ปี และต่ำสุดคือ 5 เดือน ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานของเพศ

ชายส่วนใหญ่เป็นช่างฝีมือ ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่เป็นกรรมกร เพราะงานก่อสร้างนั้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะด้านแรงงานค่อนข้างสูงจึงเหมาะสมกับเพศชายมากกว่า เพศหญิงที่มีหน้าที่หลักคือการทำงานเก็บกวาด ผสมปูน ช่วยเหลือช่าง หรือบางครั้งอาจจะต้องทำงานที่มีการใช้แรงแบกหามบ้าง ส่วนเพศชายมีตำแหน่งที่หลากหลายตามฝีมือและประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละคน

1.2 ภูมิฐานะและเหตุผลในการย้ายถิ่นสู่กรุงเทพมหานคร ภูมิฐานะส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.33 มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น รองลงมาคือเป็นผู้ที่มีภูมิฐานะเดิมมาจากภาคเหนือ เช่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดแพร่ และจังหวัดตาก เป็นต้น ร้อยละ 33.33 และเป็นผู้ที่มีภูมิฐานะเดิมมาจากภาคกลาง คือ จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 คน ร้อยละ 8.34

เหตุผลในการย้ายถิ่นสู่กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้ให้เหตุผลในการย้ายถิ่น คือ การขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เดิมเคยทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักแต่ได้ผลผลิตต่ำและไม่คุ้มการลงทุน รายรับไม่แน่นอนและบางครั้งไม่เพียงพอต่อรายจ่ายของครอบครัว จึงต้องย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะมีรายได้ที่แน่นอนและไม่มีความเสี่ยง สาเหตุรองลงมาคือ การหาเงินเพื่อส่งไปเลี้ยงดูครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด บางครอบครัวมีบุตรที่อยู่ในวัยที่กำลังได้รับการศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย อีกสาเหตุหนึ่ง คือ การไม่มีงานทำ การขาดที่ดินทำกิน และไม่มีเงินในการลงทุน โดยที่อยู่อาศัยในต่างจังหวัดนั้น ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีเงินในการลงทุน และไม่มีงานรองรับ

1.3 ข้อมูลด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจต่อสุขภาพของตนเอง ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับดี บางรายยังมีอายุไม่มาก ทำให้ยังมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วย และบางรายที่ถึงแม้จะมีอายุมาก แต่มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ และการออกกำลังกายหลังเลิกงานอย่างสม่ำเสมอ มีปัญหาด้านสุขภาพบ้างแต่ไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก เช่น การปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ มีไข้ และมีอาการแพ้ฝุ่นซีเมนต์ เป็นต้น

ส่วนกลุ่มที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของตนเองมีเพียงส่วนน้อย โดยมีโรคประจำตัว ที่ต้องได้รับการรักษาและกินยาตามที่แพทย์สั่งเป็นประจำ เช่น ความดัน และเบาหวาน เป็นต้น ค่าใช้จ่ายในการรักษามีเพียง 1 รายที่ใช้สิทธิประกันสังคม และ 4 รายเป็นเพียงลูกจ้างรายวัน ใช้สิทธิประกันสุขภาพ (บัตรทอง)

1.4 สภาพในการดำเนินชีวิตและการทำงาน มี 6 ประเด็น ดังนี้ 1) ความพึงพอใจในอาชีพ บางรายมีความรักและผูกพันกับที่ทำงาน บางรายแม้ว่าจะทำงานหนัก แต่ก็รักในอาชีพก่อสร้าง 2) ค่าตอบแทน ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าอาชีพก่อสร้างสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและ

ครอบครัว ซึ่งได้รับเงินที่แน่นอน ไม่ต้องมีการลงทุนและกังวลกับผลตอบแทนที่ได้รับ

3) ความสัมพันธ์กับนายจ้าง บางรายมีความผูกพันกับนายจ้างเหมือนเครือญาติ นายจ้างมีความเป็นกันเอง ใจดี และไม่เข้มงวดจนเกินไป สามารถลากลับบ้านและหยุดพักได้ บางบริษัทฯ มีการจัดกิจกรรมงานเลี้ยงสังสรรค์ให้กับแรงงานก่อสร้าง สิ่งเหล่านี้ทำให้แรงงานก่อสร้างเกิดความประทับใจในตัวนายจ้างของตนเอง แต่บางรายมีหัวหน้าที่เข้มงวด ใช้งานหนัก และถูกเอาเปรียบ ไม่มีความก้าวหน้าในอาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานก่อสร้างจำเป็นต้องอดทนทำงานต่อไป เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว 4) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แรงงานก่อสร้างได้ทำงานกับเพื่อนร่วมงานที่มีความเข้าใจกัน ได้พูดคุย และทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ทำงานได้อย่างมีความสุข 5) บรรยากาศในการทำงาน ระหว่างการทำงานคนส่วนใหญ่ทำงานโดยไม่มีความเครียด มีการพูดคุยหยอกล้อ และมีรอยยิ้ม แต่มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 คน มีสภาพการทำงานที่ย่ำแย่ ทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยและตรากตรำ และต้องจำทนกับสภาพการทำงานแบบนี้ มีลักษณะค่อนข้างเจ็บขริบ ไม่ค่อยแสดงรอยยิ้มบนใบหน้า 6) ความหวังในอนาคต บางคนมีความหวังในอนาคต มีความสุขกับการทำงานดีแต่ถ้ามีโอกาสเลือกได้ก็อยากจะไปทำงานอย่างอื่นที่มีรายได้ที่สูงกว่า มีการวางแผนในอนาคต เช่น มีความต้องการศึกษาต่อ และการเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น โดยไม่คิดจะประกอบอาชีพก่อสร้างต่อไป

1.5 ชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคน

จำนวน 21 คนมีความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อนร่วมงานที่ค่อนข้างดี ส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน การทำพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดเสียงดังที่เป็นการรบกวนผู้ที่พักอยู่ห้องใกล้เคียงไม่เกิดขึ้น เพราะทางบริษัทฯ มีการออกกฎระเบียบห้ามไม่ให้มีการส่งเสียงดัง อันเป็นการรบกวนผู้อื่นหลัง 21.00 นาฬิกา มีเพียง 3 คนที่เคยมีปัญหาหรือทะเลาะกันบ้าง แต่ไม่ถึงขั้นกับทะเลาะวิวาทใช้กำลังกัน สาเหตุเป็นเรื่องการดื่มสุรา เล่นการพนัน และการยืมเงิน ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน มี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) คู่ครองไม่หลงอบายมุข เช่น ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่เล่นการพนัน ไม่เล่นหวย เป็นต้น แม้ว่าบางครอบครัวอาจจะมีการดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่บ้าง แต่ก็จะไม่ได้อึดจนเป็นนิสัย 2) ภาวะทางเศรษฐกิจครอบครัวไม่มีภาระหนี้สิน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่คู่ครองไม่ติดอบายมุข ใช้จ่ายเงินทองอย่างประหยัด ไม่สุรุ่ยสุร่าย ทำให้ครอบครัวไม่มีภาระหนี้สินเป็นที่กังวลให้กับคนในครอบครัว 3) มิตรภาพในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันภายในครอบครัวและกับเพื่อนร่วมงาน มีการพึ่งพาอาศัยกัน เช่น การให้ยืมเงินเมื่อเดือดร้อน และใช้กันตามกำหนด เป็นต้น รักษากฎระเบียบโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และร่วมสังสรรค์กันบ้างในบางวัน ทำให้สร้างความสนิทสนมกันระหว่างเพื่อนร่วมงานและภายในครอบครัว

1.6 สภาพที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มี 2 ลักษณะ คือ แบบแรกเป็นตึกหรือบ้านพัก 2-3 ชั้นที่ทางบริษัทฯ เป็นผู้เช่าเพื่อให้เป็นที่พักของพนักงาน ลักษณะที่พักแบบที่สอง บริษัทฯ จะเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยจะเป็นห้องแถวสองชั้นขนาดความกว้างและความยาวของห้องไม่เกิน 3 x 3 เมตร มีทั้งผู้ที่มีความพึงพอใจและผู้ที่ต้องการปรับปรุง แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ที่พักอาศัย ที่พักค่อนข้างมีความพร้อม มี 2 ลักษณะ คือ แบบแรกเป็นตึกหรือบ้านพัก 2-3 ชั้นที่ทางบริษัทฯ เป็นผู้เช่าเพื่อให้เป็นที่พักของพนักงาน ลักษณะที่พักแบบที่สอง บริษัทฯ จะเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ขนาดไม่เกิน 3 x 3 เมตร ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 รายต้องการให้ปรับปรุงในเรื่องขนาดห้องและซ่อมแซมห้อง โดยห้องพักที่บริษัทฯ จัดเตรียมให้มีขนาดที่แคบมากเมื่อนำข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น ตู้เสื้อผ้า โทรทัศน์ ตู้เย็น เป็นต้น มาวางจะทำให้เหลือพื้นที่ใช้สอยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2) สภาพแวดล้อม บางแห่งมีปัญหาเกี่ยวกับทางเดินดินที่เปียกและเวลาฝนตก ทำให้ไม่สะดวกต่อเดินไปมา และอาจทำให้เกิดอันตรายจากการลื่นหกล้มได้ง่าย บางแห่งมีปัญหาเรื่องความสะดวกและกลิ่นรบกวนจากขยะและห้องน้ำ และบางแห่งมีปัญหาเกี่ยวกับสัตว์และแมลงรบกวน เช่น ขุน หนู และสัตว์เลื้อยคลานบางประเภท ในขณะที่บางแห่งไม่มีปัญหาดังกล่าว เนื่องจากการฉีดพ่นหมอกควันเป็นประจำ และ 3) สาธารณูปโภค ส่วนใหญ่สถานที่ตั้งใกล้แหล่งซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางบริษัทฯ ได้จัดเตรียมไว้ให้ ได้แก่ น้ำดื่ม น้ำประปา ไฟฟ้า ที่พักผ่อนหย่อนใจ และที่ออกกำลังกาย บริษัทฯ ไม่เก็บทั้งค่าน้ำและค่าไฟฟ้าซึ่งทำให้พนักงานเหล่านั้นลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ลงด้วย แต่อย่างไรก็ตาม มีเพียง 1 รายที่พบปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อพนักงานจำนวนมาก

1.7 ความคิดเห็นต่อสิ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต แบ่งประเด็นออกเป็น

1.7.1 ความช่วยเหลือจากบริษัทฯ ที่ประชากรแฝงสังกัดอยู่ คือ 1.1) การได้เพิ่มค่าแรงงานรายวัน และค่าทำงานนอกเวลา (โอที) หลายคนมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากมาย เช่น การส่งเงินกลับบ้านเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น นอกจากนี้ แรงงานส่วนใหญ่ยังตั้งเป้าหมายการทำงานเก็บเงินเพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพที่ภูมิลำเนาของตนเอง

1.2) การปรับปรุงที่พักและบริเวณรอบห้องพักให้มีพื้นที่กว้างขึ้นและมีสภาพที่ดีขึ้น เนื่องจากแรงงานมีข้าวของเครื่องใช้หลายชิ้นจึงทำให้ห้องพักคับแคบ และบริเวณรอบ ๆ ห้องพักยังมีพื้นที่ทางเดินที่เป็นดินเปียกแฉะและเป็นอันตรายต่อการเดินไปมา การปรับปรุงที่พักและสภาพแวดล้อมโดยรอบจะทำให้แรงงานพักผ่อนหลังจากการทำงานได้อย่างเต็มที่ 1.3) การเพิ่มสวัสดิการในการรักษาพยาบาล บางคนป่วยเป็นโรคประจำตัวต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง หรืออาจเกิดอุบัติเหตุจากทำงานก่อสร้าง ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจะเป็นภาระที่แรงงานต้องรับผิดชอบ

1.4) การรักษาความปลอดภัย การเพิ่มมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้มีความเข้มงวดมากขึ้น จะทำให้แรงงานเหล่านั้นมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.7.2 ความช่วยเหลือจากรัฐบาล คือ 2.1) การเพิ่มอัตราค่าแรงขั้นต่ำ แรงงานต้องการหาเงินให้ได้มาก ๆ การทำงานก่อสร้างเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานหนัก แต่ได้ค่าจ้างต่ำ การได้ค่าจ้างรายวันที่สูงขึ้นจึงเป็นสิ่งที่แรงงานคิดว่าจะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น 2.2) การส่งเสริมอาชีพและขยายงานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด เพื่อให้ประชากรแฝงไม่ต้องย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในเขตเมือง แรงงานส่วนใหญ่วางแผนจะกลับไปประกอบอาชีพตามภูมิลำเนาเดิมของตน แต่จากปัญหาที่พบในปัจจุบันคือการว่างงานและขาดแคลนเงินลงทุน จึงควรส่งเสริมอาชีพให้กับคนชนบท 2.3) การขยายงานในต่างจังหวัด หากอาชีพหรือธุรกิจใดที่มีอยู่ในท้องถิ่นแล้ว ภาครัฐควรให้การสนับสนุนเพื่อให้อาชีพหรือธุรกิจนั้นสามารถขยายออกไปได้อีก 2.4) การให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุตรหลานของประชากรแฝงและขยายระยะเวลาในการเรียนฟรีให้สูงขึ้น เนื่องจากประชากรแฝงหลายคนมีบุตรที่กำลังอยู่ในวัยเรียน นอกจากนี้ยังควรให้ข้อมูลที่ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล และขอบเขตของการให้ความช่วยเหลือ 2.5) การคลี่คลายปัญหาทางการเมือง การเกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง ทำให้แรงงานก่อสร้างเกิดความเดือดร้อนในเรื่องการเดินทางมายังที่ทำงานมีความลำบาก และ 2.6) ต้องการให้รัฐบาลมีการบังคับใช้กฎหมายแรงงานต่างด้าวให้เป็นธรรมกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นคนต่างด้าวตามสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาทำงานในบริษัทฯ ต่าง ๆ เป็นเวลานาน แต่ยังไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม

2. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต นำเสนอแนวทางดังนี้

2.1 ระดับปัจเจกบุคคล

2.1.1 สุขภาพร่างกาย ควรมี 1) การส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายของประชากรแฝง โดยผู้ประกอบการควรมีการจัดสถานที่ทำงาน ที่อยู่อาศัย และกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้ถูกสุขลักษณะอนามัยเพื่อความปลอดภัยของประชากรแฝง โดยมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้าตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ เมื่อประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้พักอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมย่อมส่งผลให้สภาวะที่มีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยของสุขภาพร่างกาย

น้อยลง 2) การสร้างความตระหนักในการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง และการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยให้กับประชากรแฝงในสถานที่ก่อสร้าง 3) การจัดหาสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพร่างกายเบื้องต้น โดยจัดหาสถานพยาบาลที่สามารถใช้สิทธิประกันสุขภาพได้ให้กับประชากรแฝง เพื่อไม่ให้ประชากรแฝงต้องเสียค่ารักษาพยาบาล และควรมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.1.2 จิตใจ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพจิต เช่น สถานพยาบาลที่ให้บริการด้านจิตวิทยา กระทรวงสาธารณสุข และกรมสุขภาพจิต เป็นต้น ควรเข้าไปตามสถานที่ทำงานประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาแก่ประชากรแฝง นอกจากนี้ บริษัทฯ นายจ้างควรมีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต การจัดกิจกรรมส่วนหนึ่งทำให้แรงงานก่อสร้างเกิดความรักใคร่สามัคคีกันในหมู่คณะและในองค์กร เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาภายในหน่วยงาน การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ในวันปีใหม่ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดสภาวะตึงเครียดจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การทำงานหนัก ปัญหาหนี้สิน และปัญหาครอบครัว เป็นต้น

2.1.3 เศรษฐกิจ ควรเพิ่มค่าแรงงานให้กับประชากรแฝง โดยผ่านการพัฒนาทักษะฝีมือให้มีคุณภาพและมีความก้าวหน้าในอาชีพก่อสร้าง ให้สามารถเข้ารับตำแหน่งและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น และพัฒนาทักษะอาชีพด้านอื่น เพื่อให้สามารถกลับไปประกอบอาชีพในภูมิลำเนาของตนเองตามเป้าหมายในอนาคตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง

2.2 ระดับมหภาค

2.2.1 การศึกษา ควรส่งเสริมให้ประชากรแฝงได้รับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย โดยภาครัฐจะต้องเพิ่มจำนวนสถานศึกษาให้รองรับกลุ่มประชากรแฝง และนายจ้างควรจัดสรรเวลาให้กับลูกจ้างให้สามารถไปศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว นายจ้างควรเปิดโอกาสให้ประชากรแฝงเหล่านั้นได้ทำงานที่ใช้ความรู้ความสามารถที่เพิ่มขึ้น และนอกจากการศึกษาของประชากรแฝงแล้ว ยังควรสนับสนุนการศึกษาของบุตรธิดาประชากรแฝงอีกด้วย โดยจัดตั้งศูนย์การศึกษาชั่วคราวให้กับเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กในวัยเรียน ซึ่งศูนย์ดังกล่าวจะต้องสามารถให้ผู้เรียนโอนย้ายระหว่างศูนย์ด้วยตนเองหรือโอนย้ายสู่สถานศึกษาในระบบได้ง่าย หากผู้เรียนต้องย้ายที่อยู่อาศัย เนื่องจาก ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมักจะย้ายที่พักอาศัยตามสถานที่ก่อสร้าง

2.2.2 สังคมและสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่พักอาศัยของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างยังไม่ถูกสุขอนามัย ควรอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ชุมชน

และบริษัทฯ นายจ้างในการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน และมีการรักษาความสะอาดและควบคุมสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคติดต่อ เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย

2.2.3 การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต สนับสนุนการสร้างงานในต่างจังหวัด

โดยขยายความเจริญทั้งทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน แหล่งน้ำ และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เพื่อให้ประชาชนในต่างจังหวัดมีงานทำและมีแหล่งรายได้ ซึ่งเป็นการยุติการย้ายถิ่นจากต่างจังหวัดเข้าสู่กรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ควรเป็นหน่วยงานที่จะเข้าไปช่วยเหลือผลักดันให้ประชากรแฝงในเขตกรุงเทพมหานครกลับสู่ภูมิลำเนาของตนเอง โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านการจัดส่งกลับภูมิลำเนาและการหาอาชีพ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณตามที่อยู่จริงของประชากรแฝง เพื่อให้ประชากรแฝงเหล่านั้นได้รับการพัฒนาได้โดยตรง การจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า งบประมาณด้านการศึกษา หรือการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ เป็นต้น ยังจ่ายตามเขตพื้นที่ที่อยู่ตามทะเบียนราษฎร ประชากรแฝงจึงไม่ได้รับสิทธิหรือความช่วยเหลือเหล่านั้น เพราะเหตุนี้จึงควรโอนงบประมาณตามที่อยู่จริงของประชากรแฝงที่ย้ายถิ่นไป และมีการดูแลด้านงบประมาณเรื่องสวัสดิการอย่างแท้จริง กำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมและเป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมาย และควรจัดหน่วยเฉพาะกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตของแรงงานก่อสร้างอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังควรสร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือประชากรแฝงในเรื่องต่าง ๆ เช่น บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า งบประมาณด้านการศึกษา และการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ เป็นต้น

2.2.4 กฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านร่างกายโดยด่วน โดยออกกฎหมายให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสุขภาพของแรงงานก่อสร้าง กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานทางด้านร่างกายทั้งในเวลาและนอกเวลาทำงาน โดยตรวจสอบสภาพความปลอดภัยรอบบริเวณไซต์งาน และตรวจสอบสภาพเครื่องจักรและเครื่องมือต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเคร่งครัดเป็นประจำ นายจ้างจะต้องมีสวัสดิการดูแลลูกจ้างโดยไม่เลือกปฏิบัติ เช่น การจัดทำประกันสังคมให้กับลูกจ้าง การตรวจสุขภาพร่างกาย เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีมาตรการอื่น ๆ เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับนายจ้างที่มีโครงการส่งเสริมพัฒนาจิตใจให้กับแรงงานก่อสร้าง บังคับใช้กฎหมายแรงงานกับบริษัทฯ ก่อสร้างให้ต้องมีประกันสังคมให้กับแรงงานทุกคน และรัฐบาลยังต้องเร่งแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างโดยด่วน

2.3 ภาพอนาคตแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ในระยะแรกควรดำเนินการดังนี้

2.3.1 กฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน ซึ่งรัฐบาลสามารถดำเนินการได้ทันทีและมีความเป็นไปได้ในระดับสูง สิ่งที่รัฐบาลควรดำเนินการคือ

การออกกฎหมายเพื่อการปฏิบัติงานให้สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเร่งรัดในการออกนโยบายและมาตรการคุ้มครองด้านยาเสพติด เช่น การออกตรวจตราที่อยู่อาศัยของกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพื่อค้นหาสิ่งเสพติด

2.3.2 การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต มี 2 ประเด็น คือ 1) การจัดงบประมาณให้กรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้โดยตรง 2) การกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ในบางครั้งผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมีชั่วโมงการทำงานต่อวันมากเกินไป ซึ่งทำให้ส่งผลเสียต่อสุขภาพและอาจอันตรายถึงชีวิตของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง โดยกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายในการพักผ่อน และให้เป็นไปตามบัญญัติข้อกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ทำงานไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง

2.3.3 การศึกษา มี 2 ประเด็นที่รัฐบาลควรเร่งจัดการแก้ไข ได้แก่ 1) การเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมีโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ทำได้ 2 กรณี กรณีแรกให้ผู้ใช้แรงงานก่อสร้างทำงานที่ได้พัฒนาความสามารถ และกรณีที่สองให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นให้ผู้ใช้แรงงานก่อสร้างทำงานที่ใช้ความสามารถมากขึ้น หากเห็นว่าผู้ใช้แรงงานผู้นั้นมีความสามารถ 2) การเพิ่มสถานที่ฝึกอบรม นอกจากการเรียนรู้ในการทำงานแล้ว ควรมีสถานที่ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและทักษะอาชีพโดยตรง

2.3.4 สังคมและสภาพแวดล้อม รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจให้แก่แรงงานก่อสร้างเพื่อให้แรงงานได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อสังคม โดยอธิบายบทบาทหน้าที่ของแรงงานในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง ซึ่งสามารถสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่สังคม

ในระยะต่อมาภาพแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ถ้าพิจารณาระดับปัจเจกบุคคลและระดับมหภาค สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

1. ระดับปัจเจกบุคคล มี 2 ประเด็นที่ควรส่งเสริมพัฒนา ได้แก่ 1) สุขภาพร่างกาย ควรจัดให้ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมีสาธารณูปโภคที่ดี ให้มีโอกาสใช้สิทธิการรักษาขั้นพื้นฐาน จัดหาให้มีโรงพยาบาลตรวจสุขภาพประจำปี ควรได้รับการอบรมในเรื่องอันตรายจากการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยระหว่างการทำงานต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด และ 2) จิตใจ ควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง โดยส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้แรงงานเกิดความรักใคร่สามัคคีกันในหมู่คณะและในองค์กร และจัดกิจกรรมมอบรางวัลให้แรงงานก่อสร้างที่ปฏิบัติงานดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และเป็นตัวอย่างให้กับแรงงานก่อสร้างคนอื่น

2. ระดับมหภาค มี 4 ประเด็นที่ควรส่งเสริมพัฒนา ได้แก่ 1) การศึกษา ควรเปิดโอกาสให้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสทำงานที่ต้องใช้ความสามารถมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลต้องเพิ่มสถานที่สำหรับฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานให้มากขึ้น 2) สังคมและสภาพแวดล้อม ควรอธิบายให้ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเข้าใจในบทบาทของตัวเองที่อาจก่อผลกระทบกับสังคม 3) การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต รัฐบาลควรดูแลงบประมาณสวัสดิการของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างอย่างแท้จริง และควรจัดหน่วยเฉพาะกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้างอย่างจริงจัง และ 4) กฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของประชากรแฝงโดยด่วน เพราะประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหานี้อย่างรุนแรง โดยต้องบังคับใช้กฎหมายแรงงานกับบริษัทฯ รับเหมาก่อสร้างต้องมีประกันสังคมให้กับแรงงานก่อสร้างทุกคน นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีมาตรการลดหย่อนภาษีให้กับผู้ประกอบการที่มีโครงการส่งเสริมพัฒนาจิตใจให้กับแรงงานก่อสร้าง

อภิปรายผล

การศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ประสพการณ์และคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขต

กรุงเทพมหานครในภาพรวม พบประเด็นดังนี้

1.1 คุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร บางส่วนถือว่ามีความคุณภาพชีวิตที่ดี แรงงานมีความพอใจต่อสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมี สอดคล้องตามความหมายของนักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตได้ว่า คือ ความพอใจต่อชีวิตของตนเอง โดยมีชีวิตที่เป็นสุข มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เพียงพอ โดยประชากรแฝงกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความพอใจต่อสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ มีความสุขในการดำเนินชีวิตทั้งในการทำงาน ครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน และพอใจกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ (Burkhardt, 1985; Ferrans & Powers, 1985; Hanucharunkul, 1988; Meeberg, 1993) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ฉัตรไทย (2543) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของแรงงานก่อสร้างอยู่ในระดับปานกลาง แรงงานก่อสร้างมีคุณภาพชีวิตโดยทั่ว ๆ ไปดี ตามสภาพความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ คือ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร บางส่วน ยังรู้สึกไม่ค่อยมีความสุขในการทำงาน และไม่พอใจกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐธรรมนูญ แสงสุริยัน (2548) พบว่า ผู้รับเหมาแต่ละรายจำเป็นต้องควบคุมงบประมาณในส่วนนี้ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลต่อรูปแบบของที่พักอาศัย วัสดุ และขนาดพื้นที่ของห้องพักอาศัย โดยร้อยละ 70 มีพื้นที่ใช้สอยห้องพักอาศัยน้อยกว่ามาตรฐาน วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานน้อย และราคาต่ำ รวมถึงการนำวัสดุที่เสื่อมสภาพมาใช้สร้างที่พักอาศัย ซึ่งกลุ่มนี้หากพิจารณาตามความหมายของคุณภาพชีวิตข้างต้น ถือว่า บุคคลกลุ่มนี้ยังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี ซึ่งควรที่จะได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร เนื่องแก้ว (2546) พบว่า แรงงานชั้นกรรมกรมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับความต้องการขั้นพื้นฐาน โดยพบว่า สภาพแวดล้อมที่พักอาศัยมีปัญหาในเรื่องกลิ่น รบกวน รวมถึงความแออัดบริเวณที่พัก

1.2 เหตุผลในการย้ายถิ่นของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขต กรุงเทพมหานคร ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ย้ายถิ่นมาจากภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเหตุผลในการย้ายถิ่น คือ การขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การหาเงินเพื่อส่งไปเลี้ยงดูครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด การไม่มีงานทำ การขาดที่ดินทำกิน และไม่มีเงินในการลงทุน สอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ (Sjaastad, 1962) กล่าวคือ ประชากรแฝงประสบปัญหาการขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีงานทำ และขาดที่ดินทำกิน ซึ่งการย้ายถิ่น ถือเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยประชากรแฝงจะคำนวณต้นทุน-ผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งการย้ายถิ่นทำให้ประชากรแฝงได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า การย้ายถิ่นจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้กระแสรายได้สูงสุดในอนาคตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขต กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเหตุผลเช่นเดียวกับทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Lee (1966) เสนอว่า การย้ายถิ่น จะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ ปัจจัยในถิ่นต้นทาง ปัจจัยในถิ่นปลายทาง ปัจจัยหรืออุปสรรคที่อยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางและปัจจัยด้านบุคคล โดยการย้ายถิ่นเป็นผลการเปรียบเทียบปัจจัยในถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง และพบข้อดีมากกว่าข้อเสียในถิ่น ปลายทาง

นอกจากนี้ เหตุผลในการย้ายถิ่นดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีรายได้ที่คาดหวัง (Todaro, 1976) กล่าวคือ ประชากรแฝงกลุ่มนี้มีความคาดหวังต่อรายได้ที่สูงขึ้น เมื่อย้ายเข้าสู่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่พอใจกับงานที่ทำและรายได้ที่ได้รับ แต่มีบางส่วนที่ไม่มีความสุข จากการได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งความคาดหวังต่อรายได้นี้เป็นสิ่งดึงดูดให้แรงงานกลุ่มนี้ย้ายถิ่นเข้าสู่เมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของคุชฎิ อายุวัฒน์ และคณะ (2549) พบว่า คราวเรือนใช้

การย้ายถิ่นเป็นช่องทางหนึ่งในการเลื่อนฐานะเศรษฐกิจ สาเหตุของการออกไปนอกชุมชนเป็นสาเหตุด้านการทำงาน ซึ่งถือว่าการย้ายถิ่นเป็นยุทธวิธีที่สำคัญที่ครัวเรือนใช้เพื่อให้บรรลุถึงระดับยังชีพที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Roxanne (2002) พบว่า ความปรารถนาต่ำสุดของผู้ย้ายถิ่นคือ การได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น เหตุผลนี้แสดงว่า การคาดหวังเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นถูกจำกัดโดยการลดสวัสดิการ ผู้ย้ายถิ่นที่คาดหวังเงินเดือนสูง ๆ จะต้องประสบกับสภาพอากาศที่เลวร้าย เช่น ฝนตก หิมะตก อุณหภูมิที่ต่ำ ชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน และปัญหาอาชญากรรม

2. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขต

กรุงเทพมหานคร

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง สืบเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากทั้งประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างดังนี้

2.1 ระดับปัจเจกบุคคล

2.1.1 สุขภาพร่างกาย เป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เมื่อร่างกายมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง คุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ย่อมตามมา แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพมีดังนี้

2.1.1.1 การจัดหาสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพร่างกายเบื้องต้น ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดให้แรงงานก่อสร้างเข้ารับการตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่อง จัดหาโรงพยาบาลตรวจสุขภาพประจำปี และให้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสใช้สิทธิการรักษาเจ็บป่วยขึ้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ คือ จัดหาสถานที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถใช้สิทธิได้ไว้ให้บริการรักษาการเจ็บป่วยกับประชากรแฝง และยังสามารถสอดคล้องกับข้อมูลจากประชากรแฝง คือ การเพิ่มสวัสดิการในการรักษาพยาบาลโดยสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ ดังนั้น กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในประเด็นนี้ คือ ควรจะจัดหาสถานพยาบาลที่สามารถใช้สิทธิประกันสุขภาพได้ให้กับประชากรแฝง เพื่อไม่ให้ประชากรแฝงต้องเสียค่ารักษาพยาบาล และควรมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

การจัดหาสถานที่พยาบาลที่ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างสามารถใช้สิทธิประกันสุขภาพได้ มีความขัดแย้งกับพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ที่ให้บุคคลจะมีสิทธิพื้นฐานในการรักษาพยาบาล แต่การใช้สิทธิรับบริการสาธารณสุขนั้นจะต้องรับจากหน่วยบริการประจำของตนเองหรือหน่วยงานบริการปฐมภูมิในเครือข่ายหน่วยบริการที่

เกี่ยวข้อง เว้นแต่กรณีที่มีเหตุสมควรหรือกรณีอุบัติเหตุหรือกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน ซึ่งประชากรแฝงเป็นผู้ย้ายถิ่น มักจะมีสิทธิการรักษาพยาบาลตามภูมิลำเนาเกิดของตนเอง ซึ่งแม้ว่าจะย้ายสิทธิหน่วยบริการประจำของประชากรแฝงอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ไม่นานนักเมื่อโครงการก่อสร้างเสร็จสิ้น ประชากรแฝงกลุ่มนี้ก็จะย้ายถิ่นไปสถานที่ก่อสร้างแห่งใหม่

อย่างไรก็ดี แม้ว่าแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพร่างกาย ประเด็นการจัดหาสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพร่างกายเบื้องต้น จะมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง กลุ่มผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคุณภาพชีวิตประชากรแฝง ว่าควรจัดหาสถานพยาบาลที่สามารถใช้สิทธิประกันสุขภาพได้ให้กับประชากรแฝง เพื่อไม่ให้ประชากรแฝงต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ซึ่งเป็นไปตามสิทธิที่บุคคลได้รับตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งมีสิทธิในการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ผลประโยชน์ที่ได้รับจะน้อยกว่าผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้ลูกจ้างซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์เป็นผู้ประกันตน ผู้ประกันตนจะได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน

2.1.1.2 การสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวให้เข้ากับงานและสิ่งแวดล้อม และจัดให้แรงงานก่อสร้างได้เข้ารับการอบรมเรื่องอันตรายจากการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ คือ ให้มีเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ทั่วไป ส่วนประชากรแฝงไม่ได้ให้ข้อมูลในประเด็นนี้ กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในประเด็นนี้ คือ เจ้าหน้าที่ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง และการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยให้กับประชากรแฝงในสถานที่ก่อสร้าง ซึ่งนอกจากการอบรมแล้ว เจ้าหน้าที่ควรตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และการดูแลสุขภาพของประชากรแฝงด้วย

2.1.1.3 การส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดให้มีสาธารณูปโภคที่ดี สะอาด และถูกหลักอนามัย และในการทำงานต้องให้แรงงานก่อสร้าง ปฏิบัติตามกฎระเบียบความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดและควรสวมเครื่องป้องกัน สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ คือ ให้มีเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ทั่วไป และสอดคล้องกับข้อมูลจากประชากรแฝง คือ ปรับปรุงที่อยู่อาศัย

และสภาพแวดล้อมของแรงงาน และเพิ่มสวัสดิการในการรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในประเด็นนี้ คือ ผู้ประกอบการควรมีการจัดสถานที่ทำงาน ที่อยู่อาศัย และกฎระเบียบในการปฏิบัติงานให้ถูกสุขลักษณะอนามัยเพื่อความปลอดภัยของประชากรแฝง โดยมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้าตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

2.1.2 จิตใจ จิตใจมีส่วนสำคัญโดยตรงกับคุณภาพชีวิต ตามความหมายของ คุณภาพชีวิตที่ระบุถึงความพึงพอใจต่อชีวิตของตนเอง ซึ่งแม้ว่าประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ก่อสร้างจะไม่ได้ได้รับความสะดวกสบายเท่ากับประชากรกลุ่มอื่นในสังคม แต่หากประชากรแฝงมีความพอใจต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ก็ถือว่ามีความคุณภาพชีวิตที่ดีได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ จัดกิจกรรมมอบรางวัลให้แรงงานก่อสร้างที่ปฏิบัติงานดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและเสริมสร้างความรู้สึทางจิตใจให้ประชากรแฝงเกิดความพึงพอใจในชีวิต และเป็นตัวอย่างให้กับแรงงานก่อสร้างคนอื่น และส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้แรงงานก่อสร้างเกิดความรักใคร่สามัคคีกันในหมู่คณะและรวมถึงในองค์กร สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ คือ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต นอกจากนี้ กลุ่มผู้มีประสบการณ์ยังให้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มอื่นคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพจิตโดยตรงควรเข้าช่วยเหลือโดยให้คำปรึกษาปัญหาแก่ประชากรแฝง ส่วนประชากรแฝง ไม่ได้ให้ข้อมูลในด้านนี้ กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงด้านจิตใจ คือ ควรมีการกิจกรรมที่ให้กำลังใจ พัฒนาจิตใจ และเสริมสร้างความรักใคร่สามัคคีในที่ทำงาน

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงด้านร่างกาย และด้านจิตใจที่มุ่งส่งเสริมให้แรงงานมีสุขภาพร่างกายที่ดี โดยจัดหาสถานพยาบาลให้แรงงานได้รับการตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่อง และอบรมความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพในการทำงานและการดำเนินชีวิต มีกิจกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจ และส่งเสริมให้เกิดความรักใคร่สามัคคี เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ประณีต ถาวร (2544, หน้า 65) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การทำให้ความเป็นอยู่ของคนมีสภาพที่พอมือพอใช้ สำหรับสิ่งซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐาน เช่น อาหาร ยา เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ทำให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันมีความสุข ความสงบจากความพอดี และความเพียงพอในสิ่งที่มีอยู่รอบตัว ความสุขที่สมบูรณ์ของมนุษย์ต้องควบคู่กันทั้งสุขกายและสุขใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ ฉัตรไทย (2543) พบว่า ส่วนที่ควรปรับปรุง คือ การได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจให้ดีขึ้น ส่วนคุณภาพชีวิตด้านการทำงานของแรงงานก่อสร้างที่ดี คือ ค่าจ้าง สวัสดิการ ความมั่นคงในการทำงาน ความเสมอภาคในการทำงาน จำนวนชั่วโมงในการทำงาน และความพึงพอใจในงานที่ตนทำ

2.1.3 เศรษฐกิจ ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ให้ข้อมูลในด้านนี้ แต่ผู้มีประสบการณ์ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต คือ พัฒนาฝีมือให้มีคุณภาพ สามารถเข้ารับตำแหน่งและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น และฝึกอาชีพอื่นให้สามารถกลับไปทำงานตามภูมิลำเนาของตนเอง และสอดคล้องกับข้อมูลจากประชากรแฝง คือ เพิ่มค่าแรงงานรายวันและค่าทำงานนอกเวลา ส่งเสริมอาชีพให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด และขยายงานในต่างจังหวัด กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงด้านเศรษฐกิจ คือ ควรเพิ่มค่าแรงงานให้กับประชากรแฝง โดยผ่านการพัฒนาทักษะฝีมือให้มีความก้าวหน้าในอาชีพก่อสร้าง และพัฒนาทักษะอาชีพด้านอื่น เพื่อให้สามารถกลับไปประกอบอาชีพในภูมิลำเนาของตนเองได้

การเพิ่มค่าแรงงานให้กับประชากรแฝง พบว่า ในช่วงเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างระหว่าง พฤษภาคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2552 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่มีผลบังคับใช้ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ 203 บาทต่อวัน หลังจากนั้น จนถึง พ.ศ. 2554 ได้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ 2 ครั้ง คือ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 และ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 โดย ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 206 บาท และ 215 บาทตามลำดับ และใน วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2555 นี้ ได้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 300 บาท

การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 กำหนดให้ระหว่างการศึกษาฝึกงานยังต้องมีหน้าที่ต่อลูกจ้างตามกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน สัญญาจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานและข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ทั้งนี้ นายจ้างอาจจัดให้ลูกจ้างฝึกทักษะฝีมือแรงงานนอกเวลาทำงานปกติหรือในวันหยุดของลูกจ้างได้ โดยนายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างผู้เข้ารับการฝึกไม่น้อยกว่าค่าจ้างในเวลาที่ทำงานปกติตามชั่วโมงที่ฝึก นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อการพัฒนาฝีมือหรือพัฒนาความรู้ความสามารถ จะเห็นได้ว่า ข้อความตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้แรงงานได้มีโอกาสพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน นอกจากการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานแล้ว ความตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ยังกำหนดให้มีการจัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพและเกิดมาตรฐานในทักษะฝีมือให้กับแรงงาน ซึ่งหากแรงงานได้รับการรับรองว่ามีมาตรฐานตามทักษะฝีมือแรงงานนั้น ๆ แล้ว จะเป็นการขยายโอกาสและเพิ่มช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับแรงงานต่อไป

2.2 ระดับมหภาค

2.2.1 การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ เปิดโอกาสให้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสทำงานที่ต้องใช้ความสามารถมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลต้องเพิ่มสถานที่สำหรับฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานให้มากขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลจาก

ผู้มีประสบการณ์ คือ ส่งเสริมให้ประชากรแฝงได้รับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และให้งบประมาณช่วยเหลือด้านการศึกษา ส่วนประชากรแฝงไม่ได้ให้ข้อมูลในประเด็นนี้ นอกจากนี้ ผู้มีประสบการณ์ยังเสนอแนวทางในประเด็นอื่น คือ สนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานประชากรแฝง โดยตั้งศูนย์การศึกษาชั่วคราวในระดับอนุบาล ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากประชากรแฝง คือ ให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุตรหลานของประชากรแฝง โดยให้เรียนฟรีตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงด้านการศึกษา คือ ควรส่งเสริมให้ประชากรแฝงได้รับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย โดยภาครัฐจะต้องเพิ่มจำนวนสถานศึกษาให้รองรับกลุ่มประชากรแฝง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ที่ทำงานควรเปิดโอกาสให้ประชากรแฝงเหล่านั้นได้ทำงานที่ใช้ความรู้ความสามารถที่เพิ่มขึ้น และนอกจากการศึกษาของประชากรแฝงแล้วยังควรสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานประชากรแฝงอีกด้วย

2.2.2 สังคมและสภาพแวดล้อม ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มอื่น คือ อธิบายให้แรงงานก่อสร้างเข้าใจในบทบาทตัวเองที่อาจก่อผลกระทบต่อสังคม ผู้มีประสบการณ์ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต คือ ควรอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ชุมชน และบริษัทฯ นายจ้างในการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย และสอดคล้องกับข้อมูลจากประชากรแฝง คือ ปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของแรงงาน กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงด้านสังคมและสภาพแวดล้อม คือ ควรอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กับประชากรแฝง โดยมีการรักษาความสะอาดและควบคุมสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคติดต่อ

2.2.3 การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง คือ รัฐบาลต้องจัดงบประมาณให้กรุงเทพมหานคร ได้ทำการบริหารจัดการด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้างโดยตรง รัฐบาลควรดูแลด้านงบประมาณเรื่องสวัสดิการอย่างแท้จริง มีการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมและเป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมาย และรัฐบาลควรจัดหน่วยเฉพาะกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตของแรงงานก่อสร้างอย่างจริงจัง สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ คือ จัดสรรงบประมาณตามที่อยู่จริงของประชากรแฝง ได้แก่ บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า งบประมาณด้านการศึกษา และการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ นอกจากนี้ ผู้มีประสบการณ์ยังให้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มอื่น คือ สร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือประชากรแฝง และสร้างงานในต่างจังหวัด โดยขยายความเจริญทั้งทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน แหล่งน้ำ และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ส่วนประชากรแฝงไม่ได้ให้ข้อมูลในด้านนี้ กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงด้านการบริหารจัดการคุณภาพ

ชีวิต คือ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณตามที่อยู่จริงของประชากรแฝง เพื่อให้ประชากรแฝงเหล่านั้นได้รับการพัฒนาได้โดยตรง

2.2.4 กฎหมายแรงงาน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลกลุ่มอื่น คือ รัฐบาลควรมีการลดหย่อนภาษีให้กับผู้ประกอบการที่มีโครงการส่งเสริมพัฒนาจิตใจให้กับแรงงานก่อสร้าง และรัฐบาลต้องแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน เพราะทุกวันนี้ยาเสพติดกำลังระบาดในกลุ่มแรงงานก่อสร้าง ส่วนที่สอดคล้องกับกลุ่มอื่น คือ รัฐบาลควรดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านร่างกายโดยด่วน เพราะประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาเรื่องนี้อย่างรุนแรง และรัฐบาลต้องบังคับใช้กฎหมายแรงงานกับบริษัท ๆ ที่รับเหมาแรงงานให้ต้องมีประกันสังคมให้กับแรงงานก่อสร้างทุกคน ซึ่งมีหลายบริษัทฯ ไม่ทำประกันสังคมให้ สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ คือ ผู้ใช้แรงงานควรได้รับการคุ้มครองในเรื่องความปลอดภัยทางด้านร่างกายทั้งในเวลาและนอกเวลาทำงาน และควรมีการออกกฎหมายให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสุขภาพของแรงงานก่อสร้าง นอกจากนี้ ผู้มีประสบการณ์ยังให้ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มอื่น คือ ประชากรแฝงที่ทำงานเป็นระยะเวลานานเกิน 3 ปี ควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการทำงานที่สูงขึ้น ส่วนประชากรแฝงไม่ได้ให้ข้อมูลในด้านนี้ กล่าวโดยสรุป แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงด้านกฎหมายแรงงาน คือ ควรมีกฎหมายเพื่อประกันสุขภาพด้านร่างกาย และคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานให้กับแรงงานก่อสร้าง

กฎหมายเพื่อประกันสุขภาพด้านร่างกายของประชากรแฝง ได้มีพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ส่วนความคุ้มครองปลอดภัยในการทำงานให้กับแรงงานก่อสร้าง ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งให้ความคุ้มครองแรงงานในเรื่องสวัสดิการและความปลอดภัยต่าง ๆ เช่น กำหนดให้วันหนึ่งทำงานไม่เกิน 8 ชั่วโมง หากเกิน 8 ชั่วโมงให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงในวันทำงานปกติ โดยการทำงานล่วงเวลาต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างเป็นคราว ๆ ไป ห้ามมิให้นายจ้างกระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง เป็นต้น

2.3 ภาพอนาคตแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ในระยะแรกควรดำเนินการดังนี้

2.3.1 กฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน ซึ่งรัฐบาลสามารถดำเนินการได้ทันทีและมีความเป็นไปได้ในระดับสูง เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ทุกคนล้วนตระหนักถึงความสำคัญ ดังนั้น

ปัญหาและอุปสรรคในการออกกฎหมายเพื่อลดและควบคุมยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง จึงสามารถกระทำได้โดยง่าย

2.3.2 การบริหารจัดการคุณภาพชีวิต การจัดงบประมาณให้กรุงเทพมหานคร สามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้โดยตรง โดยจัดสรร งบประมาณตามที่อยู่จริงของประชากรแฝง เนื่องจากการปฏิบัติดังกล่าวทำให้ประชากรแฝง เหล่านั้นได้มีสิทธิรับบริการขั้นพื้นฐานที่ภาครัฐจัดสรรให้ เช่น บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า งบประมาณด้านการศึกษา และการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ ซึ่งประชากรแฝงจะสามารถได้รับการพัฒนาได้โดยตรง

นอกจากนี้ การกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมและเป็นไปตามข้อบัญญัติ ของกฎหมาย และรัฐบาลควรจัดหน่วยเฉพาะกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตของแรงงานก่อสร้างอย่าง จริงจัง เนื่องจากแรงงานก่อสร้างต้องทำงานในที่เสี่ยงอันตราย การทำงานมากหรือยาวนานเกินไป อาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้

2.3.3 การศึกษา การเปิดโอกาสในการทำงาน ให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมี โอกาสพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ทั้งการพัฒนาตนเองจากงานประจำที่ ทำอยู่และจากการฝึกอบรมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานภายนอก เนื่องจาก จะช่วยให้กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ก่อสร้างสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างยั่งยืน เมื่อแรงงานก่อสร้างได้รับการพัฒนา ทักษะฝีมือให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพตนเอง คุณภาพชีวิตด้านอื่นก็จะตามมา กล่าวคือ มีทักษะฝีมือสูงขึ้น คุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจซึ่งมาจากเงินเดือนค่าตอบแทนจะสูงขึ้นตาม

2.3.4 สังคมและสภาพแวดล้อม รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจให้แก่แรงงาน ก่อสร้างเพื่อให้แรงงานได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อสังคม โดยอธิบายบทบาทหน้าที่ ของแรงงานในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง ซึ่งสามารถสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่สังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านความจำเป็นพื้นฐาน อันได้แก่ ร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจ บรรลุผลสำเร็จ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรมีมาตรการทางด้าน กฎหมายควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการบังคับให้นายจ้างปฏิบัติตาม เช่น กฎหมายแรงงานเกี่ยวกับความ ปลอดภัยในการทำงาน สวัสดิการแก่ลูกจ้าง การพัฒนาทักษะแรงงาน พระราชบัญญัติประกันสังคม เป็นต้น โดยออกข้อกำหนดให้นายจ้างจะต้องให้ลูกจ้างทุกคนต้องเป็นผู้ประกันตน เพื่อให้แรงงาน

ได้รับผลประโยชน์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 และเมื่อมีข้อกำหนดและมาตรการต่าง ๆ แล้ว ยังควรมีบทลงโทษที่เข้มงวดและเอาจริงเอาจัง เพื่อให้นายจ้างปฏิบัติตาม

2. รัฐบาลควรขยายความเจริญไปสู่ชนบทให้มากยิ่งขึ้น โดยเร่งสร้างงานในต่างจังหวัด พัฒนาปรับปรุงภาคเกษตรกรรมให้เกษตรกรสามารถอยู่ได้โดยไม่ขาดทุน ไม่ต้องขายที่ดินทำกินแล้วหันหน้าเข้าสู่เมือง นอกจากนี้ ยังควรพิจารณาการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้มีเกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ เพื่อป้องกันการย้ายถิ่นแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. รัฐบาล ฝ่ายนิติบัญญัติ ควรออกกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง กฎหมายจะต้องเอื้อต่อการปฏิบัติงานให้สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเร่งรัดในการออกนโยบายและมาตรการคุ้มครองด้านยาเสพติด เช่น การออกตรวจตราที่อยู่อาศัยของกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพื่อค้นหาสิ่งเสพติด

2. รัฐบาลควรมีมาตรการจัดสรรงบประมาณให้กรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้โดยตรง เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ยังคงเป็นแจกจ่ายไปตามที่อยู่ตามทะเบียนบ้านของประชากรแฝง ทำให้กรุงเทพมหานครซึ่งมีประชากรแฝงจำนวนมากเข้ามาอยู่อาศัยไม่ได้รับงบประมาณตามจริง จึงควรจัดสรรงบประมาณให้กรุงเทพมหานครตามที่อยู่อาศัยจริงของประชากรแฝง เพื่อให้กรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับสุขภาพและคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้

3. การบริหารจัดการคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างจึงควรมีการกำหนดชั่วโมงการทำงาน โดยกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายในการพักผ่อน และให้เป็นไปตามบัญญัติข้อกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ทำงานไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง และต้องมีการเข้มงวดกวดขันในการใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

4. บริษัทฯ นายจ้างควรเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงานให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง โดยให้โอกาสพัฒนาตนเองผ่านการทำงานที่สามารถฝึกทักษะอาชีพ เช่น ให้โอกาสกรรมกรได้ฝึกเป็นช่างไม้ ช่างสี หรือช่างปูน เป็นต้น นอกจากนี้ นายจ้างยังควรเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานไปฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและทักษะอาชีพโดยตรง เช่น โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น

5. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในด้านร่างกาย ควรให้ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมีสุขภาพที่ดีและมีสิทธิการเจ็บป่วยขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ควรมีการจัดหน่วยงานเข้าตรวจสอบสุขภาพประชากรแฝงในสถานทำงานเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นหน่วยงานเข้าไปตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อเป็นการประกันสุขภาพและยกระดับคุณภาพ

ชีวิตให้กับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง นอกจากนี้ สถานที่ในการให้บริการรักษาพยาบาล ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามที่อยู่จริงของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยตามสถานที่ก่อสร้างบ่อยครั้ง

6. นายจ้างควรส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง โดยส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้แรงงานเกิดความรักใคร่สามัคคีกันในหมู่คณะและในองค์กร และจัดกิจกรรมมอบรางวัลให้แรงงานก่อสร้างที่ปฏิบัติงานดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และเป็นตัวอย่างให้กับแรงงานก่อสร้างคนอื่น

7. นายจ้างควรจัดอบรมเรื่องความปลอดภัยในสถานที่ทำงานให้กับประชากรแฝง เนื่องจากประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างมักทำงานในที่เสี่ยงภัย เช่น ตึกสูง หลุมเสาเข็มที่ลึก และนํ้าร้อน สถานที่เหล่านี้สามารถเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ดังนั้น การอบรมให้ความรู้ในการทำงานที่ปลอดภัยแก่กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง พร้อมทั้งการดูแลในเรื่องความปลอดภัยในสถานที่ทำงานก่อสร้างอย่างเข้มงวด ซึ่งทำให้ช่วยลดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับแรงงานได้

8. ผลจากการวิจัยที่พบว่าประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร บางส่วนต้องการปรับปรุงในเรื่องสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย เรื่องของสัตว์รบกวน เช่น ยุง หนู สัตว์เลื้อยคลานและกลิ่นขยะ เป็นต้น เรื่องดังกล่าวควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยกำจัดสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นแหล่งเชื้อโรค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อภาวะจิตใจ และส่งผลต่อสุขภาพร่างกายในระยะยาวอีกด้วย

9. เนื่องจาก ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเป็นผู้ย้ายถิ่นจากต่างจังหวัด จึงต้องมีการปรับตัวกับที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ที่ต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะการอยู่อาศัยและทำงานในสถานที่ก่อสร้างที่ขาดความสะดวกสบายและตรากตรำทำงานหนัก นอกจากการดูแลในเรื่องร่างกายแล้ว การบำรุงขวัญและกำลังใจให้กับแรงงานก่อสร้างก็เป็นสิ่งสำคัญ นายจ้างควรจัดกิจกรรมที่ผ่อนคลายความตรึงเครียดและความเหนื่อยล้าจากการทำงาน เพื่อให้สุขภาพจิตของประชากรแฝงดีขึ้น

10. ควรจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลคุณภาพชีวิตกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร โดยตรง และจัดสรรงบประมาณที่ช่วยพัฒนาคนกลุ่มนี้โดยตรง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกของกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างอย่างแท้จริง นักวิจัยควรควรเข้าไปฝังตัวโดยอาจจะทำงานในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่ใกล้ชิดกับคนงานก่อสร้างและผู้วิจัยสามารถปฏิบัติงานได้ เช่น ช่างก่อสร้าง คนคุมของ และช่างปูน เป็นต้น เพื่อ

สังเกต สนทนา พูดคุย และเก็บรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างให้ได้มากที่สุด ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้แม้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์ แต่เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากภายนอก ผู้วิจัยสังเกตผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในขณะที่สัมภาษณ์ที่เข้าถึงพื้นที่ก่อสร้างเท่านั้น ซึ่งยังไม่สามารถสะท้อนทัศนคติของคนในของผู้ให้ข้อมูลได้ดีเท่ากับการที่นักวิจัยเข้าไปแฝงตัวเป็นผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งในหน่วยงานก่อสร้าง

2. ศึกษาคุณภาพชีวิตประชากรแฝงในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างแล้ว ยังมีกลุ่มอื่นที่น่าสนใจอีกมาก เช่น กลุ่มเพศหญิงที่ส่วนใหญ่จะเข้ามาขายแรงงานในโรงงานต่าง ๆ เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานกระดาษ และโรงงานทำปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนใช้แรงงาน และมาตรฐานการดำรงชีวิตต่ำ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง

3. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างและผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจ แต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไม่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในด้านเศรษฐกิจในประเด็นเหล่านั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพิ่มเติมว่าควรพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านดังกล่าวนี้อย่างไร